

رادیو صبا در برنامه «گنج» داستان شهادت مسلم بن عقیل را به‌عنوان نخستین شهید پیشتاز کربلا تقدیم شنوندگان می‌کند. گنجه عنوان یکی از برنامه‌های جدید این شبکه رادیویی است که با هدف آشنایی مخاطبان با داستان‌های کهن ادبیات فارسی راهی آنتن می‌شود. این برنامه به مناسبت ایام شهادت امام حسین (ع) و یارانش سراغ «تاریخ طبری» می‌رود و داستان‌های مربوط به واقعه

روایت نخستین شهید کربلا در «گنج»

ماسه عاشورا

ساده به موسیقی آیینی ماه محرم و حادثه عاشورا پیردازد

هستند، اما متن این مرثیه‌ها بیشتر خیرگونه است. یعنی شعر منظومی که خبررسانی می‌کند و صرفاً روایت‌کننده واقعه کربلا هستند. از قرن هفتم به بعد اتفاقاتی رخ می‌دهد؛ مغول به ایران حمله می‌کند، آخرین خلیفه مسلمین کشته می‌شود و شاعران اهل‌سنت از قرن هفتم به بیان واقعه کربلا نزدیک می‌شوند و شاعری همچون سیف‌فرغانی یک نوحه مردمی را به زبان فارسی در این قرن می‌سراید. شعری که هنوز هم خوانده می‌شود؛ «ای قوم بر این عذاب یگریزد، بر کشته کربلا بگریید...» که آقای فخری هم آن را به زیبایی اجرا کرده‌اند و به دلیل ساده‌فهمی و زبان‌گیری، شاخص خوبی در زمانه ما است.

نوحه، زبان عامیانه مرثیه است

جاوید بیان می‌کند؛ پس از آن در قرن هشتم اتفاقات متعددی رخ می‌دهد ازجمله آنها نوشتن روضه‌الشهدا به دست ملاحسین واعظ کاشفی است. پس از پایان دوره تیموریان، وقتی شاه اسماعیل صفوی، بنیان‌گذار سلسله صفویان، روی کار می‌آید از آنجا که سربازان او ترک‌زبان بودند و ارادت‌مند اهل بیت، اما با واقعه عاشورا چندان آشنایی نداشتند، دستور می‌دهد از روضه‌الشهدا که به زبان فارسی بود، نسخه ترکی تهیه شود که می‌شود حدیقه‌السعدا به قلم فضولی بغدادی. از دوران صفوی به بعد شاعران بیشتری به سمت مرثیه‌سرایی روی می‌آورند؛ شاعران کردزبان، ترک‌زبان و شاعران هند، با ادبیات سند و پنجاب و اردو شروع می‌کنند به مرثیه‌سرایی و موجب فراگیری آن می‌شوند که تا حدود قرن دهم و یازدهم ادامه می‌یابد. از دوران قاجار برجسته‌ترین و کهن‌ترین الحان در مرثیه باقی مانده است. کهن‌ترین شیوه مرثیه‌سرایی در ایران بحر طویل است که هنوز هم خوانده می‌شوند. بعد از این دوران کم‌کم مرثیه از زبان فاخر خود دور می‌شود و سرایندگان زبان عامیانه را ملاک قرار می‌دهند مثل صباخی بیدگلی، یغما جندقی و بسیاری دیگر که اینها از زبان عامیانه و محاوره استفاده و مرثی را تبدیل به شکل جدیدی به نام نوحه می‌کنند.

شاخص سراینده این نوحه‌ها مثلا در زمان ناصرالدین شاه، شخصی به نام حسین باباشمشکین است که خود نوازنده تار بود و نغمه‌ها را خوب می‌شناخت. نوحه‌های جدید توسط چنین افرادی

روز عاشورا را به زبان ساده و روان تقدیم شنوندگان می‌کند. طبری، ذیل حوادث سال‌های ۶۰ و ۶۱ قمری به بیان و شرح حوادثی پرداخته است که به واقعه عاشورا منجر شد. گنجه، امروز با روایت داستان مسلم بن عقیل نخستین شهید پیشتاز کربلا تقدیم شنوندگان می‌شود. مسلم بن عقیل در ۱۵ رمضان سال ۶۰ از مکه خارج شد و ابتدا به مدینه رفت و از آنجا همراه با دو راهنما، از بیرابه به سوی کوفه رهسپار شد. مسلم

ساخته می‌شوند که معروف‌ترین آنها همان «بی برادر را زینب، زینب زینبا زینب» است.

در نوحه‌گری یک دوره قدغن داریم که توسط پهلوی اول پدید می‌آید. وقتی جریان عزاداری‌ها و سوگواری‌ها به راه می‌افتد نوحه‌گری‌ها هم آغاز می‌شود و شاعران بزرگی همچون رهی معیری برای امام حسین (ع) شعر می‌سرایند. تا این‌که این جریان به انقلاب می‌رسد و تا به امروز ادامه می‌یابد که تغییرات فراوانی در نوحه‌ها و نغمه‌های آنها صورت گرفته است.

تاثیر مثبت مویه‌های محلی و تأثیر منفی موسیقی ترانه‌ها بر نوحه‌ها

وی به تاثیر مویه‌های محلی و موسیقی‌های نواحی بر نوحه‌ها پرداخته و می‌افزاید: وقتی که نوحه و مرثیه از زبان فارسی به سمت زبان‌های بومی و گویش‌های محلی وارد می‌شوند و در فرهنگ‌های محلی مورد استفاده قرار می‌گیرند، قطعاً نغمه‌های خاص منطقه بر آنها تأثیر می‌گذارند. مثلا در موسیقی آذربایجان که از مقام در آواز استفاده می‌کنند و همان‌ها وارد لحن‌های آوازی ستایشگران هم شده‌اند. این مسأله در میان کردها، لرها و سایر اقوام نیز همین‌گونه است. یعنی به نوعی همه از نغمه‌های بومی خود، به نسبت استفاده، در ادا و اجرای نوحه‌ها بهره برده‌اند.

کارشناس موسیقی نواحی و آیینی به استفاده از نغمه‌های ستایشگران در موسیقی ترانه‌ها پرداخته و می‌گوید: از سال ۱۳۱۵ به بعد که آهنگسازان رسانه‌ای سمت ملودی‌ها یا نغمه‌های نوحه‌گران می‌روند ما جریان‌های رای‌بینیم که در سال ۱۲۵۰ این مسأله به اوج خود رسیده و بسیاری از آهنگسازان به سمت نغمه‌های ستایشگران رفته و آنها را تبدیل به ترانه‌های روز می‌کنند. این اتفاق در آن دوران یک آسیب بزرگ به جریان ستایشگری ایران وارد می‌کند. اما پس از انقلاب، جریان نوحه‌گری با حماسه‌های جنگ پیوند می‌خورد و نوعی هیجان و حماسه وارد نغمه‌ها می‌شود. دوباره از حدود سال ۱۳۷۰ به بعد، برخی از ستایشگران به اشتباه با استفاده از ملودی‌های رسانه‌های گذشته، نوحه‌گری می‌کنند و یک‌بار دیگر صدمه شدیدی به جریان اصیل و درست نوحه‌گری وارد می‌شود که با همه تذکری‌هایی که در این زمینه مطرح شده است، شویختانه تا امروز ادامه یافته است. هدف از برنامه‌هایی چون چهارگاه، صحبت در این زمینه و ارائه پیشنهادهایی است که ان شاء... متولیان برای آن چاره‌ای بیندیشند.

وی با تأکید بر این‌که ستایشگری ریشه هنرهای آوازی ما است و باید به آن و ارتباط آن با موسیقی مذهبی بیشتر توجه کنیم، ادامه داد: مسأله‌ای که در کشور ما وجود دارد، بی‌برنامگی دستگاه‌های فرهنگی برای ارتقای علمی هنرهای این چنینی است. یعنی هنر موسیقی مذهبی ما مظلوم مانده، آن‌گونه که کلیت موسیقی مظلوم مانده است. وقتی ما به هنری مثل هنر ستایشگری می‌پردازیم، اولین چیزی که درباره این هنر به وجود می‌آید، ترانه است که متن ترانه از تخیل شاعر یا ترانه‌سرا با موضوعیت خاصی بیرون می‌آید. ولی در بحث نوحه‌سرایی یا مرثیه‌سرایی، شاعر صرفاً نمی‌تواند تخیل را به‌کارگیرد و باید به عوامل بسیاری توجه کند؛ یکی از آن عوامل، تاریخ و بیان تاریخی است که اصطلاحا زبان حال نیز گفته می‌شود. این زبان حال، حداقل در ۲۵ سال اخیر دچار معضلات و مشکلاتی شده که همین هنر موسیقی مذهبی ما را زیر سؤال برده است.

در ۵ شوال به کوفه رسید و در خانه مختار بن ابی عبیده و بنابر برخی روایات در خانه مسلم بن عوسجه ساکن شد. شهادت هانی در ۸ ذی‌الحجه باعث شد تا همه کوفیان مسلم بن عقیل را تنها بگذارند و عهد خود را بشکنند و مسلم بن عقیل را به شهادت برسانند. گنجه، شنبه تا چهارشنبه ساعت ۱۶ به تهیه‌کنندگی انسیه شمس‌اللهی و با اجرای بهنود بهلولی راهی آنتن صبا می‌شود.

روایت‌ها و شکل و سوبه‌هایی که امروزه توسط قشر جوان، مطرح می‌شود، حتی از جانب جامعه نیز پذیرفته نیست. چرا که همه اینها با اصل قضیه و اصالت خاص فرهنگ ایرانی در بیان احترامی، نسبت به شخصیت‌های واقعه کربلا، در تناقض است و از آن حقیقت اصلی فاصله دارد که البته سعی در اصلاح آن، به یک یا چند مجموعه برنامه خلاصه نمی‌شود.

وی در رابطه با محتوای کلی برنامه عنوان می‌کند؛ ما در برنامه چهارگاه از نظرات موافق و مخالف فعالان عرصه موسیقی بهره برده‌ایم؛ مثلاً مهمان کاملاً مخالف را که در زمینه برخی مسائل موسیقایی است دعوت کرده‌ایم که به اعتقاد وی، ارکسترال نمی‌تواند پاسخگوی جنس ستایشگری مذهبی باشد و ما باید از جنس خود ستایشگری، برای ارتقای آن استفاده کنیم.

در مقابل مهمان موافق که آهنگسازی با تحصیلات دانشگاهی موسیقی است، دعوت کرده‌ایم که معتقد است، می‌شود از ظرفیت موسیقی ارکسترال استفاده کرد، منتها با شرایط خاص خود و مواردی که تاکنون عنوان نشده و مورد بررسی قرار می‌دهیم.

هوشنگ جاوید در ادامه به استقبال مخاطبان از برنامه پرداخته و می‌گوید؛ از جمله دلایلی که موجب شده چهارگاه، طی چند برنامه گذشته مورد توجه قرار گیرد، همین است که بینندگان برنامه، حرف‌های تازه و مباحث جدید، می‌شنوند. چرا که ما در چهارگاه از نگاه دیگری به مسائل روز موسیقی مذهبی می‌پردازیم؛ مواردی چون فرهنگ خود مردم، فرهنگ نهفته در سوگواری‌های مناطق و نواحی را مورد ارزیابی قرار می‌دهیم. همچنین در این برنامه آهنگ‌های مختلف از نواحی را در سینه‌زنی، زنجیرزنی و در نوحه‌گری نشان می‌دهیم که البته نمونه‌های کوچکی هستند. هدف ما از بیان آنها این است که چنین نمونه‌هایی وجود دارند و ما چقدر از این نمونه‌ها شناخت داریم و چگونه به سمت نوعی از ستایشگری رفته‌ایم که اصولاً زیننده دستگاه آل... و این بازگاه نیست.

آموزش عالی آیین ستایشگری

وی در ارائه راه حل برای معضلات موسیقی آیینی و ستایشگری، توضیح می‌دهد؛ اگر قضیه بخواد به شکل ریشه‌ای اتفاق بیفتد، حتما باید جامعه دانشگاهی و آموزش عالی سراغ این قضیه برود و ستایشگری را به فضای آموزش عالی بکشاند. برایش رشته ایجاد کند و نسل‌های آینده را موظف کند این هنر را به صورت جدی و علمی یاد بگیرد، سپس مراتب ارادتی خود را

مکتب

بررسی ریشه تاریخی و تأثیرگذاری زنان ستایگر در رسانه ملی

جاوید به نقش زنان در حوزه ستایشگری پرداخته و می‌افزاید: زن‌ها از جامعه مسلمانان جدا نیستند. زن ایرانی فرهنگ زیبایی در طول تاریخ ایجاد کرده است، سوگواری و شیون خوانی می‌کند و چون این مبحث ریشه تاریخی دارد، طرح آن در برنامه چهارگاه ضروری می‌نمود که حتی نام برخی زنان مرثیه‌گو در برنامه ذکر شد. ما همچنین تمایل داشتیم بعضی از این آواها را از برنامه پخش کنیم اما چون برخی از عنوان‌های موضوعی در لحظه شکل می‌گرفت و در آن بازه زمانی دسترسی به فایل‌های صوتی آنها موجود نبود، این امکان فراهم نشد که امیدواریم این اتفاق در سری‌های

پژوهش در نواحی ایران

هوشنگ جاوید از پژوهشگران موسیقی نواحی و آیینی ایران است که در تهران و مشهد دوران نوجوانی و جوانی خود را سپری کرد و در رشته فیلمبرداری و نورپردازی از دانشکده صداوسیما فارغ‌التحصیل شد. وی یکی از برجسته‌ترین پژوهشگران موسیقی نواحی و بنیانگذار جشنواره‌های مختلف موسیقی نواحی و آیینی در ایران است. این پژوهشگر در یکی از قسمت‌ها میزبان ایرج هدایتی، نویسنده کتاب «سرزمین کیمیا» بود که درباره خطه کهن شمال ایران، دیار دیلمان نوشته شده است.

کیورکد را اسکن کنید

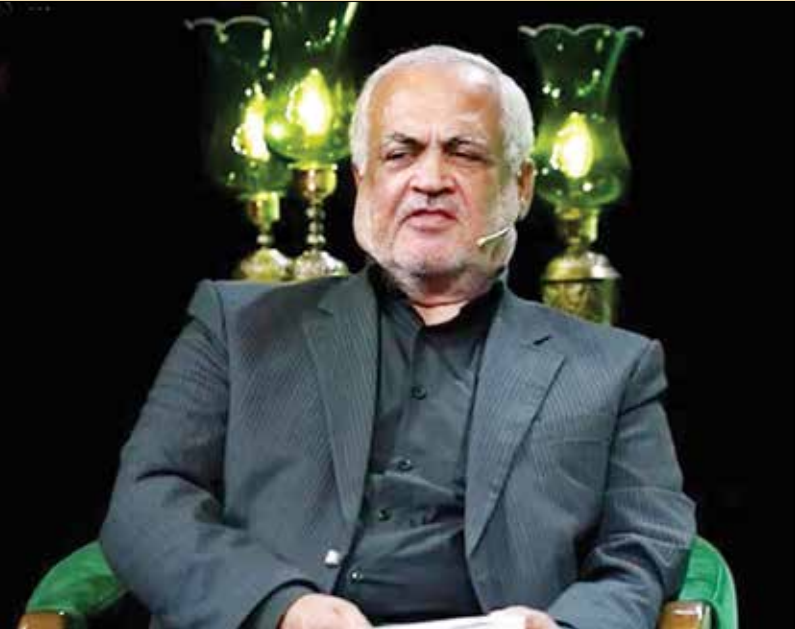

به صورت بداهه یا گونه دیگر انجام دهد. اصل، آگاهی دادن به نسل جوان است، کاری که امروزه به آن توجه نمی‌شود. خیلی از افراد به شکل ارادتی جلو می‌روند و چون تمایل به جذب مخاطب دارند، گاه برخی اتفاقات در برخی جاها رقم می‌خورد و کارهایی انجام می‌شود که شایسته نیست و صدمات آن وارد جامعه می‌شود. مثلاً اگر فردی از ضرباهنگ یا ریتم‌های به کار رفته غربی استفاده می‌کند و جوانی با این ضرب آهنگ عزاداری می‌کند، دیگر به ضرب آهنگ‌هایی که اندیشمندان و متفکرانه توسط نیاکان ما ایجاد شده است، متعهد نخواهد ماند. در این جوان شوق کاذب و گذرایی ایجاد می‌شود که اصولاً متن ماجرا به فراموشی سپرده خواهد شد. این مسأله خیلی از مدیران و مسئولان فرهنگی را نگران کرده که ماهم به ضرورت به آن در برنامه پرداخته‌ایم. لازم است چنین برنامه‌هایی بیشتر تولید شوند تا در ساخته شدن پایه‌های اصلی قضیه موثر باشند و تلاش ما نیز زدن تلنگر به متولیان امر است.

بررسی قطعات مشهور و کهن

این پژوهشگر با اشاره به بازخوردهای مثبتی که همکاران دیگر مجموعه از جمله امیرحسین مدرس که به عنوان مجری از مخاطبان گرفته، در رابطه با ملاک انتخاب مهمانان برنامه، یادآورشد؛ در زمینه موسیقی مذهبی نواحی ایران افرادی دعوت شدند که لافل برای اولین بار در تلویزیون حضور داشته‌اند مثل قوم گالش که سوگواری این قوم تاکنون از رسانه ملی پخش نشده است. یا در منطقه دامغان که یکی از پیروغلمان آیین‌های منطقه دامغان را دعوت کردیم وی به تفاوت آیین‌های جدید با گذشته‌گان را به زیبایی بیان کرد. سایر مهمانان دعوت شده از جامعه موسیقی نیز خوب صحبت کردند و اجراهای درخسوری ارائه دادند. از جمله قطعه عاشورای استاد جواد معروف که توسط یکی از اعضای هیات علمی دانشگاه هنر مورد بررسی قرار گرفت. یا دکتر نعمایی که سابقه ۴۰ ساله در موسیقی و هویت موسیقی کشور دارند و به‌گونه‌ای در کنار استاد مطهری تمذکراند، مباحث جالب و آموزنده‌ای درخصوص هنر ستایشگری در برنامه، بیان کردند که قطعاً مورد توجه بینندگان قرار خواهد گرفت یا استاد مجاهدی پیشکسوت شعر آیینی که پیرامون آسیب‌های شعر ستایشی زمان حال را به اختصار بیان کرد.

دیگر برنامه رخ بدهد. حتی نظر من بر این است که از ستایشگران خانم مناطق مختلف از جمله اقوام کرد، ترکمن یا اعراب خوزستان که بانوان نمونه و تأثیرگذارتر از مردان، در مرثیه خوانی دارند، در برنامه استفاده شود . وی در خاتمه یادآور می‌شود: این شعر است که به واسطه الزامات خود و به دلیل عبورهای مختلفی که شاعران ایجاد می‌کنند و اوزان مختلفی که در این اشعار وجود دارد، موسیقی را می‌کشاند. شعر آیینی، مذهبی نیز موجب شده که ستایشگران الحان خود را بر اساس اوزانی که شاعران ایجاد کردند، نزدیک کنند. ما در این برنامه به بهانه نوحه‌هایی که در سرفصل هر بخش برنامه قرار می‌گرفت، گفت‌وگو را پیش بردیم که خوشبختانه تا به اینجا مورد اقبال قرار گرفت. در برنامه تلاش براین بود که تلنگری به ذهن جامعه و مسئولان زده شود. استفاده از زبان ساده در برنامه و ندادن پز روشنفکری یکی از اهداف ما در برنامه بود تا مباحث مطرح شده برای عموم مردم قابل فهم باشد و حوصله مخاطب سر نرود از این رو علاوه بر شبکه چهار سیما خلاصه‌ای از هر برنامه از شبکه یک نیز بازپخش می‌شود. ضمن قدردانی از مدیران ا و فهیم شبکه چهار سیما آقای شاهرمادی که امکانات لازم را برای ساخت این برنامه فراهم کردند، امیدواریم در آینده نزدیک در ادامه همین برنامه طرحی با نام سفرنامه را برای این شبکه رقم بزنیم.

پنجره

پیوند اهالی کتاب و محرم در سفیر حسین

برنامه ترکیبی - تولیدی حوالی کتاب با هدف برگزاری «پویش سفیر حسین» با اجرای مرتضی پربیان هر روز ساعت ۱۰ صبح از شبکه تهران پخش می‌شود. این ویژه‌برنامه با محوریت پیوند کتاب

بین اهالی هنر و هیات‌های عزاداری در

۷ قسمت ۵۰ دقیقه‌ای تهیه و تولید شده است.

برنامه «حوالی کتاب» در هر قسمت میزبان یک نویسنده و شاعر خواهد بود که آثار آنها با موضوع ماه محرم، عبرت‌های عاشورا، واقعه کربلا و... خوانده می‌شود و گپ و گفتی صمیمانه درباره این آثار شکل می‌گیرد. همچنین در بخش دیگر برنامه «حوالی کتاب» گفت‌وگوی برخط با مسئولان میز کتاب هیات‌های معروف استان تهران انجام می‌شود و گزارش تصویری تقدیم نگاه مخاطبان خواهد شد. پنجمین دوره پویش ملی میز کتاب سفیر حسین (ع) با هدف ترویج فرهنگ کتاب، کتاب‌خوانی و توزیع کتاب در مساجد، هیئات، مدارس و دانشگاه‌های سراسر کشور همزمان با شروع دهه اول ایام سوگواری سید و سالار شهیدان اباعبد...الحسین (ع) برگزار می‌شود.

رستگاری در مسیر سبز

فیلم سینمایی مسیر سبز امروز ساعت ۱۷ از شبکه نمایش روی آنتن می‌رود.

مسیر سبز فیلمی به کارگردانی فرانک دارابونت و محصول سال ۱۹۹۹ است که بر اساس رمانی به همین نام از استیون کینگ ساخته شده و در آن تام هنکس در نقش پل احکام و مایکل کلارک دانکن در نقش جان کافی بازی می‌کنند.

در مراسم اسکار سال ۲۰۰۰ این فیلم نامزد چهار اسکار شد اما هیچ‌یک از آنها را به دست نیاورد.

داستان فیلم از این قرار است؛ سال ۱۹۹۹ در یک خانه سالمندان واقع در ایالت لوئیزیانا در آمریکا، پل احکام بازنشته پس از دیدن صحنه رقص فیلم کلاه سلیندری به گریه می‌افتد. الین که دوست او در خانه سالمندان است، نگران پل می‌شود و او توضیح می‌دهد که فیلم برای او یادآور اتفاقات دوران خدمتش به عنوان یک افسر در پند اعدامیان ندامتگاه واقع در نواحی کوهستانی در غرب کارولینای شمالی با نام مستعار «مسیر سبز» بوده است.

در سال ۱۹۳۵، پل برافسرانی با اسمای پروتوس هاول (ملقب به وحشی)، دین استانتون، هری ترویلگر و برسی و تومور نظارت می‌کرد و به رئیس خود به نام هال مورز گزارش می‌داد...